ΕΤΟΣ Β'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 8 Ἀπριλίου 1912 ΑΡΙΘ. 67

# ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ



## ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Β'.

«*Εἰρήνη ὑμῖν*»

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν ἡμῶν διϊσχυρίσθημεν, ὅτι ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς θείας *εἰρήνης*, εἶναι ἀνάγκη τὸν μὲν νοῦν ἡμῶν νὰ ὑποτάξωμεν εἰς τὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα καὶ χορηγὸν τῆς εἰρήνης, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν πίστιν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὸ θεῖον Αὐτοῦ θέλημα. Καὶ ὅτι μὲν ὁ νοῦς τότε ἔχει εἰρήνην ὅταν φρουρῇ αὐτὸν ἡ πίστις, τοῦτο ἀπεδείξαμεν ἤδη, ὅτι δὲ καὶ ἡ καρδία τότε μόνον δύναται νὰ ἀπολαύσῃ τῆς θείας εἰρήνης, ὅταν ὑπακούῃ εἰς τὸν Θεῖον Νόμον, ὅταν ὑποτάσσηται εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τοῦτο καταδείξομεν σήμερον.

Εἶναι ἀδύνατον, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, νὰ ἔχῃ εἰρήνην ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατεξανίσταται κατὰ τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ, ὅστις δὲν ὑποτάσσει τὸ ἴδιον θέλημα εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἀδύνατον ἐπίσης εἶναι νὰ μὴ ἀπολαύῃ βαθείας καὶ ἀναφαιρέτου εἰρήνης ὁ ὑποτασσόμενος τῷ θείῳ θελήματι. Ἰδοὺ ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας ὄχι μόνον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτει ἡμῖν, διότι «*τίς ἐστι*, λέγει αὐτὸς ὁ Θεός, *ὃς ἀντιστή-» σετέ μοι καὶ ὑπομενῶ* ;» ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοί, ὀρθῶς σκεπτόμενοι, καὶ κατανοοῦμεν καὶ ἀποδεχόμεθα.

Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ὕψιστον ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀληθὴς καὶ ὑψίστη εὐδαιμονία αὐτοῦ, ἑπομένως τὸ κέντρον τῆς καρδίας αὐτοῦ· ἀδύνατον δέ, ὅταν ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡνωμένη μετὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ ἔχῃ εἰρήνην. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατή, — θὰ μὲ ἐρωτήσετε, — ἡ ἕνωσις αὕτη τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ ; — Ἡ ἕνωσις αὕτη ἐν τῇ

παρούση ζωῇ κατορθοῦται διὰ τῆς τελείας πρὸς τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ ὑπακοῆς καὶ ὑποταγῆς. Ὁ κατὰ τοῦ θείου Νόμου ἐξανιστάμενος εὑρίσκεται ἐκτὸς τοῦ κέντρου, ἐκτὸς τῆς θέσεως αὐτοῦ· καθὼς δὲ ὅταν μέλος τι τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἐξέλθῃ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ὑφίσταται ἀλγηδόνας καὶ πόνους ὀδυνηρούς, τοὺς ὁποίους δὲν καταπαύουν αἱ πολλαὶ καὶ πολυειδεῖς περιποιήσεις, οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καρδία, ὅταν χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ θέσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐν τούτῳ, ἐν τῷ ὑποτάσσεσθαι καὶ ὑπακούειν εἰς τὰς διατάξεις τοῦ θείου Νόμου· ὅταν ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του ταύτην ὁ ἄνθρωπος, ὅταν παραμελήσῃ τὸ καθῆκόν του τοῦτο, τότε ἀπομακρύνεται ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ, οὐδαμοῦ δύναται νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, καὶ ἐὰν ἀκόμη ἔχῃ ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ κατοχὴν ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου τούτου.

Λοιπὸν ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου εἰρηνεύει, ὅταν εἶναι ἡνωμένη μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὅταν δηλαδὴ ὑποτάσσηται εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὑπακούῃ καὶ ἐκπληροῖ τὰς διατάξεις τοῦ θείου Νόμου. Ὅταν ὅμως θελήσῃ νὰ ζήσῃ ἀνεξάρτητος συμφώνως πρὸς τὰς ἀκαθέκτους αὐτῆς ὁρμὰς καὶ ἀνοήτους ἐπιθυμίας, τότε κατακρημνίζεται εἰς ἄβυσσον δυστυχιῶν, διότι εἶναι ἠναγκασμένη τότε νὰ ζητήσῃ τὴν ἑαυτῆς εἰρήνην ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀλλ᾽ ὁ κόσμος ἀγνοεῖ τὴν θείαν ταύτην εἰρήνην καὶ ἑπομένως ἀδυνατεῖ νὰ δώσῃ ταύτην εἰς αὐτήν. Ἐν τῷ κόσμῳ δὲ θὰ ζητήσῃ τὴν εἰρήνην κυρίως εἰς τὰ τρία ταῦτα, εἰς τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν καὶ τὰς ἡδονάς. Ἀλλ᾽ ὑπάρχει εἰς ταῦτα εἰρήνη; Οὐδαμῶς.

«*Ὁ ὑπὸ χρημάτων ἐπιθυμίας κατεχόμενος*, λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστο-» μος, *μυρίους πολέμους καὶ μάχας καὶ στάσεις εἰς τὴν ἑαυτοῦ συνάγει » ψυχήν, καὶ ἐν θορύβῳ καὶ ταραχῇ ὢν οὐδὲ μικρὸν ἀναπνεῦσαι δύναται*». Καὶ πραγματικῶς πόσους κόπους πρέπει νὰ καταβάλῃ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ταῦτα! Πόσας ἀγρυπνίας, πόσας στερήσεις, καὶ πόσα ἄλλα πρέπει νὰ ὑπομείνῃ! Ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους, ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἐπέτυχεν, ἐπεσώρευσεν ἄπειρον πλοῦτον· ὁ πλοῦτος οὗτος δύναται νὰ παρέχῃ αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμήσει. Μεθ᾽ ὅλα ταῦτα ὅμως παρέχει αὐτῷ *εἰρήνην;* οὐδόλως, διότι τὴν καρδίαν τοῦ πλουσίου καταβιβρώσκει ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος. Ὁ πλούσιος φοβεῖται τοὺς κλέπτας, φοβεῖται τοὺς πάντας, καὶ διὰ τοῦτο εἰς οὐδένα ἐμπιστεύεται· οὔτε εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ, οὔτε εἰς τοὺς ὑπηρέτας, οὔτε εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. Τοῦ φόβου δὲ τούτου οὐδέποτε εἶναι ἀπηλλαγμένος, οὔτε ὅταν τρώγῃ, οὔτε ὅταν κοιμᾶται. Ὁ ὕπνος του εἶναι τεταραγμένος καὶ ὅταν ἀκόμη οὐδεὶς ὑπάρχῃ κίνδυνος, διότι «*ἀγρυπνία » πλούτου ἐκτήκει σάρκας καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον*». Εἰς ὅσην ἀσφάλειαν καὶ ἂν ἦναι ὁ πλοῦτος αὐτοῦ, οὗτος δὲν δύναται νὰ ἀναπαυθῇ. Εἶναι ὅμοιος τῷ ναυκλήρῳ, ὅστις διαπλέει τὸν Ὠκεανόν. Ὅσον μεγαλητέρα ἡ γαλήνη, τόσον ὁ φόβος τούτου εἶναι μεγαλήτερος, διότι φοβεῖται τὴν μέλλουσαν καταιγῖδα. Ἐὰν δὲ τύχῃ νὰ ὑποστῇ καί τινα ζημίαν, τότε ἀπελπίζει καὶ θεωρεῖ ἑαυτὸν ὡς τὸν δυστυχέστατον τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ᾽ ἆρά γε οἱ πλούσιοι ἐπαναπαύονται εἰς τὸν πλοῦτον, ὃν ἔχουσιν ἐπισωρεύσῃ; Οὐχί, διότι κατατρώγει αὐτοὺς ὁ ἀκοίμητος σκώληξ τῆς πλεονεξίας. Οὐδέποτε ἀρκοῦνται εἰς ὅ,τι ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἐπιζητοῦσι πάντοτε νὰ ἐπισωρεύσωσι καὶ νέους θησαυροὺς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι δυστυχέ-

στατοι. Πόση δὲ εἶναι ἡ ταραχὴ καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ πλουσίου, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν κόσμον τοῦτον, θὰ ἀποθάνῃ, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ παραλάβῃ μεθ᾽ ἑαυτοῦ οὐδ᾽ ὀβολὸν ἐξ ὅσων ἐθησαύρισε. Τότε γίνεται ἔξω φρενῶν καὶ καταρᾶται τὴν ἡμέραν καθ᾽ ἣν εὑρέθη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἰδοὺ εἰς ποίας ταλαιπωρίας καὶ ἀπογοητεύσεις ὑπόκεινται οἱ πλούσιοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπομακρύνονται τοῦ Θεοῦ καὶ φαντάζονται ὅτι θὰ εὕρωσι τὴν εἰρήνην ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν, λέγοντες «*πλούσιοι ἐσμὲν καὶ πεπλουτήκαμεν, καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔχομεν*», καὶ δὲν ἐννοοῦσιν οἱ ταλαίπωροι, καθὼς ἐλέγχει αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι «*εἰσὶ καὶ ταλαίπωροι καὶ ἐλεεινοὶ καὶ πτωχοὶ καὶ τυφλοὶ καὶ γυμνοὶ*» ἀπολέσαντες τὴν εἰρήνην καὶ ἀνάπαυσιν αὐτῶν.

Ἀλλ᾽ ἡ δόξα δὲν χορηγεῖ ἆρά γε εἰρήνην ; Οὐχί· παρατηρήσατε τὸν φιλόδοξον· οὗτος ἐπιθυμεῖ νὰ καταλάβῃ ὑψηλήν τινα θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Πόσους ἤδη κόπους δὲν πρέπει νὰ καταβάλῃ πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου ; πόσα ἐμπόδια δὲ δὲν ἔχει νὰ ὑπερνικήσῃ ! Ταξείδια, σκευωρίας, ῥαδιουργίας, παρακλήσεις, ταπεινώσεις, ἐξευτελισμούς, εἰς ὅλα ταῦτα εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑποβληθῇ, ἵνα ἐπιτύχῃ. Ἀλλ᾽ ἔστω, ἐπέτυχεν· ἀπολαύει εἰρήνης ; Ὅλως τοὐναντίον· ἤδη κατακυριεύει καὶ τούτου ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος· νυχθημερὸν ἀγωνίζεται καὶ μοχθεῖ προστρέχων εἰς τὸν μέν, παρακαλῶν τὸν δέ, φιλοδωρῶν τὸν ἄλλον, ὅπως συνδράμωσι τοῦτον, ἵνα διατηρήσῃ τὴν θέσιν του. Αἱ ὑπόνοιαι δὲ καὶ ὑποψίαι διασείουσι καὶ τοῦτον καθὼς τὸ φύλλον τοῦ δένδρου οἱ ἄνεμοι· οὔτε φαγητόν, οὔτε ὕπνον ἀπολαμβάνει καὶ οὗτος μετ᾽ εὐχαριστήσεως, ἀλλὰ πάντα τὰ διὰ τοὺς ἄλλους ἡδέα καὶ εὐχάριστα εἰς τοῦτον καὶ τῆς χολῆς πικρότερα γίνονται. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον εὐχαριστεῖται οὗτος εἰς τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει ; οὐδόλως· τὸ ὄνειρον καὶ τούτου εἶναι νὰ ἀνέλθῃ ὑψηλότερον, νὰ καταλάβῃ ἀνωτέραν θέσιν. Ἵνα δὲ ἐπιτύχῃ πάλιν τούτου εἶναι ὑποχρεωμένος νέους νὰ ἀναλάβῃ ἀγῶνας καὶ εἰς νέους νὰ ἐναποδυθῇ κινδύνους· οὕτω δὲ εὑρίσκεται ἐν διηνεκεῖ καὶ ἀτελευτήτῳ ἐρεθισμῷ καὶ ἀνησυχίᾳ.

Ἀλλ᾽ εὐτυχέστερος τούτων ἆρά γε εἶναι ὁ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀπολαύσεις θηρεύων ; Τοὐναντίον εἶναι δυστυχέστερος· οὗτος φαντάζεται ὅτι τὸ ὕψιστον ἀγαθὸν ἐν τῷ παρόντι βίῳ εἶναι ἡ ἀπόλαυσις γηΐνων τινων πραγμάτων, ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός. Πρὸς ἀπόλαυσιν τούτων οὐδόλως διστάζει ἵνα θυσιάσῃ καὶ χρόνον καὶ περιουσίαν καὶ τὴν ἁγνότητα αὐτοῦ, τ. ἔ. τὴν γαλήνην τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς· φθάνων δὲ διὰ πολλῶν μόχθων καὶ πόνων καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας εἰς τὸ ποθούμενον εὑρίσκει ἀντὶ ῥόδων ἀκάνθας ! Ἡ μόνη εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν οὗτος φαντάζεται καὶ ἐλπίζει εἶναι ἡ πλήρωσις τῶν ἀγρίων αὐτοῦ παθῶν καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς κτηνώδους ἡδονῆς· ἀλλὰ μετὰ πάροδον οὐχὶ μακροῦ χρόνου, πάντα ταῦτα μετατρέπονται εἰς πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεις. Ἡ μεταμέλεια, αἱ τύψεις τοῦ συνειδότος, αἱ ὑποψίαι, ὁ φόβος, εἶναι ὁ ἀκοίμητος σκώληξ, ὁ καταβιβρώσκων νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἀποδιώκων ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν γαλήνην, τὴν χαράν, τὴν *εἰρήνην τοῦ Θεοῦ*. Ὅταν δὲ φέρῃ εἰς τὴν ἑαυτοῦ μνήμην τὴν αἰωνιότητα, τότε κατακυριεύεται ὑπὸ τρόμου καὶ περιέρχεται εἰς φρικώδη ἀπόγνωσιν.

Τοιαῦτα, ἀδελφοί, πάσχουσιν οἱ τὸν Θεὸν ἐγκαταλείποντες καὶ τῷ κόσμῳ προσκολλώμενοι. Ἡ χαρά, ἡ εὐχαρίστησις, ἡ εἰρήνη, ἡ γλυκεῖα ἐκείνη εἰρήνη τῆς καρδίας μακρύνεται ἀπ᾽ αὐτῶν. Οὗτοι συντρίψαντες τὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου καὶ καταθραύσαντες τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν εἶπον, *«οὐ δουλεύσομεν, ἵνα ἐλεύθεροι ζήσωμεν»*· ἀλλ᾽ ἐπλανήθησαν, διότι ἐγένοντο ἤδη, ἐν ᾧ ἦσαν δοῦλοι εὐδαίμονες, αἰχμάλωτοι τὰ μάλιστα δυστυχεῖς ὑποταγέντες τῇ ἁμαρτίᾳ. Κατέρριψαν τὸ ἐλαφρὸν τοῦ Κυρίου φορτίον καὶ φέρουσι τὸ ἀνυπόφορον τῶν παθῶν ἄχθος, ὅπερ καταθλίβει, καταπιέζει καὶ βαρύνει αὐτούς, οὐδ᾽ ἐπὶ στιγμὴν ἐπιτρέπον ἄνεσίν τινα αὐτοῖς.

Ἀλλ᾽ ἴσως τις ἐρωτήσει· Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἀπολαύωσιν οὗτοι εἰρήνης, ἀφ᾽ οὗ ἔχουσιν ὑπὸ τὴν ἑαυτῶν κατοχὴν πᾶν ὅ,τι καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ καὶ εὐδαίμονα, πλούτη, φέρ᾽ εἰπεῖν, τιμάς, δόξαν, πυλυειδεῖς ἀπολαύσεις καὶ τὰ παρόμοια; Εἴθε νὰ ἦσαν τοιοῦτοι, ὁποίους φανταζόμεθα αὐτούς· ἀλλὰ δὲν εἶναι· Ναὶ μέν, ὑποκρίνονται οὗτοι συχνάκις τὴν εἰρήνην ἐξωτερικῶς, ἀλλ᾽ ἡ καρδία αὐτῶν ἐσωτερικῶς διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ὑποκρίσεως ταύτης. Ὁ φιλόδοξος, καθ᾽ ἣν στιγμὴν ἐπιτυγχάνει τοῦ ποθουμένου, ἀνακράζει· *«εἰρήνη, εἰρήνη»*· ἀλλ᾽ ἡ καρδία αὐτοῦ ἔνδοθεν ἐρωτᾷ, *«καὶ ποῦ ἐστιν εἰρήνη;»* Ὁ φιλάργυρος ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ χρυσίου καὶ τῶν ἄλλων θησαυρῶν αὐτοῦ ἀναφωνεῖ, *«εἰρήνη, εἰρήνη»*. ἀλλ᾽ ἔνδοθεν ἐρωτᾷ καὶ τοῦτον ἡ καρδία αὐτοῦ, *«καὶ ποῦ ἐστιν εἰρήνη;»* Ὁ φιλήδονος, ὅταν κορέσῃ τὸ χυδαῖον πάθος του ἀναβοᾷ· *«εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ ποῦ ἐστιν εἰρήνη;»* ἐρωτᾷ καὶ τοῦτον ἡ καρδία αὐτοῦ. Ὥστε εἶναι δυνατὸν νὰ φαίνωνται οἱ τοιοῦτοι εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἄλλων εὐδαίμονες, ἀλλ᾽ ἐν ἑαυτοῖς εἰσι κακοδαίμονες, διότι οὐχὶ ἡ δόξα, ἢ τὰ πλούτη, οὐχὶ αἱ ἡδοναὶ ὁδηγοῦσιν εἰς τὴν ἀληθῆ εἰρήνην τὸν Χριστιανόν, ἀλλὰ μόνη ἡ ὑποταγὴ τῆς καρδίας εἰς τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ θεῖον θέλημα. Ναί, μόνη ἡ ὑποταγὴ αὕτη δύναται νὰ ἀπελευθερώσῃ ἡμᾶς τῆς τυραννίας τῶν παθῶν καὶ τῆς δουλείας τοῦ κόσμου, καὶ νὰ ἐπιχορηγήσῃ ἡμῖν τὴν εἰρήνην τῆς καρδίας ἡμῶν. *«Καὶ εἰ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου,* λέγει ὁ Θεὸς διὰ στόματος τοῦ προφήτου Ἠσαΐου, *ἐγένετο ἂν ὡσεὶ* ***ποταμὸς ἡ εἰρήνη σου****»*. Ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ μὴ ἔχῃ εἰρήνην ὁ πιστὸς τηρητὴς τοῦ θείου Νόμου, ἀφ᾽ οὗ ἡ συνείδησις αὐτοῦ δὲν τύπτει, δὲν ἐλέγχει αὐτὸν διά τινα παράβασιν, ἀφ᾽οὗ ὁ ἴδιος ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην συναίσθησιν, ὅτι ἐξεπλήρωσε τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον, ὅτι ἀπέδωκε τῷ Θεῷ ὅ,τι ὤφειλεν; ἡ εἰρήνη τοῦ τοιούτου μάλιστα πληθύνεται, ὅπως ἀποφαίνεται ὁ προφητάναξ Δαυΐδ, *«εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον* τοῦ Κυρίου.

Εἴδομεν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς *εἰρήνης τοῦ Θεοῦ*, ἀπαιτεῖται τὸν μὲν νοῦν ἡμῶν νὰ ὑποτάξωμεν εἰς τὴν πίστιν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὸ θεῖον θέλημα. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ ἀνυποταξία ὁδηγεῖ εἰς τὴν κακοδαιμονίαν. Τόσον δὲ ἀναγκαῖα εἶναι τὰ δύο ταῦτα, ἡ πίστις δηλονότι καὶ ἡ ὑπακοή, ὅσον καὶ εἰς τὸ πτηνὸν αἱ πτέρυγες. Τὸ πτηνὸν ἄνευ πτερύγων δὲν δύναται νὰ πετασθῇ· καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ τούτων δὲν δύναται νὰ ἀπολαύσῃ εἰρήνης. Ἀλλ᾽ οὔτε διὰ μόνης τῆς μιᾶς πτέρυγος δύναται τὸ πτηνὸν νὰ πετασθῇ· ἀλλ᾽ οὔτε εἰς τὸν

Χριστιανὸν ἀρκεῖ μόνη ἡ πίστις ἢ μόνη ἡ ὑπακοὴ διὰ νὰ ἀπολαύῃ εἰρήνης· διότι πιστεύων καὶ μὴ πράττων ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πίστεως· πράττων δὲ καὶ μὴ πιστεύων, ἀγνοεῖ τότε τί πράττει καὶ πρὸς ποῖον σκοπόν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ συνυπάρχωσιν ἀμφότερα πρὸς τελείαν ἀπόλαυσιν τῆς γνησίας εἰρήνης τοῦ Θεοῦ.

Ἀγαπητοὶ Χριστιανοί, σκεφθῶμεν ὅτι τοῖς μὲν *«ἀγαθοῖς ἀγαθὰ » ἔκτισται ἀπ᾽ ἀρχῆς, τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς κακά»*, ὅτι *«οἱ μὲν ἀγαθοὶ » ἡσυχάζουσι διὰ παντός, οἱ δὲ κακοὶ οὐδέποτε»*. Σκεφθῶμεν ὅτι ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο *«δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εἰρήνην παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγα- » θόν»*, τοῖς δὲ ἀσεβέσι οὐδόλως ἐπέτρεψε τὸ χαίρειν, *«οὐκ ἔστι χαίρειν » τοῖς ἀσεβέσιν!»* Ἂς σκεφθῶμεν ταῦτα πάντα, καὶ ἂς σπεύσωμεν νὰ ὑποτάξωμεν τὸν μὲν νοῦν ἡμῶν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν δὲ καρδίαν ἡμῶν εἰς τὸ θεῖον θέλημα. *«Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δώῃ » ἡμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ· ὁ Κύριος μετὰ πάντων » ἡμῶν. Ἀμήν»*.

# ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ

## ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

***Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα (Πράξ. ΣΤ΄. 1—7).***

*Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ Δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς, καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζας. Ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά, πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης, ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσωμεν. Καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ Πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν Ἀποστόλων καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα· πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.*

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ, χρόνους ἀληθοῦς εὐσεβείας καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης, τόσῳ στενῶς ἦσαν συνδεδεμένοι ἀναμεταξύ των οἱ Χριστιανοί, ὥστε ἰδιαιτέραν περιουσίαν δὲν εἶχε κἀνεὶς ἐξ αὐτῶν· ἀλλ' «εἶχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι καθ' ὅτι ἄν τις χρείαν εἶχε». (Πράξ. Β'. 44-45). Τὴν ἐπιστασίαν δὲ καὶ ἐπιμέλειαν τῆς κοινῆς ταύτης περιουσίας, καὶ τὴν καθημερινὴν φροντίδα τῆς διανομῆς τῶν πρὸς συντήρησιν τῶν πιστῶν ἀναγκαιούντων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ οἱ ἀδύνατοι, χῆραι καὶ ὀρφανά, εἶχον οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι «παρὰ τοὺς πόδας τῶν ὁποίων ἔφερον καὶ ἐτίθουν τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων» (αὐτ. Δ' 34). Ἀλλ' ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην προσήρχοντο εἰς τὴν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστιν καὶ ἐπλήθυνον οἱ πιστοί, καὶ κατὰ συνέπειαν ηὔξανον καὶ αἱ ἀσχολίαι τῶν Ἀποστόλων, πρὸ πάντων αἱ πνευματικαί, φυσικὸν ἦτο νὰ παραμελῶνται αἱ ὑλικαὶ ἐργασίαι καὶ ἡ πρὸς συντήρησιν τῶν πιστῶν ἐπιμέλεια νὰ ἐλαττωθῇ. Ἐντεῦθεν προέκυψαν παράπονα—διηγεῖται τὸ σημερινὸν ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα— ἐκ μέρους τῶν Ἑλληνιστῶν ἐναντίον τῶν Ἑβραίων ἐπιστατῶν, διότι παρημελεῖτο ἡ καθημερινὴ συντήρησις τῶν χηρῶν αὐτῶν. Ἅμα δὲ ἔμαθον τὰ παράπονα ταῦτα οἱ Ἀπόστολοι, προσεκάλεσαν τοὺς πιστοὺς καὶ παρέστησαν εἰς αὐτούς, ὅτι δὲν εἶνε πρέπον νὰ παραμελήσουν τὸ κύριον ἔργον των, τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου λόγου, καὶ νὰ καταγίνωνται εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐπιμελείας τῶν τροφῶν. Συνέστησαν εἰς αὐτούς, ὅτι δὲν εἶνε πρέπον νὰ παραμελήσουν τὸ κύριον ἔργον των, τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου λόγου, καὶ νὰ καταγίνωνται εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐπιμελείας τῶν τραπεζῶν. Συνέστησαν δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ εὕρουν ἑπτὰ «ἄνδρας πλήρεις Πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας» διὰ νὰ ἀναθέσωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, αὐτοὶ δὲ νὰ ἐξακολουθῶσι τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς καὶ τῆς διδασκαλίας. Οἱ πιστοὶ παρεδέχθησαν τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐξέλεξαν ἑπτά, τοὺς ὁποίους ἐπαρουσίασαν ἐνώπιον αὐτῶν καὶ διὰ προσευχῆς καὶ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐχειροτόνησαν διακόνους. Καὶ τοιουτοτρόπως ἡ διδασκαλία τοῦ θείου λόγου ηὔξανε, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἐπλήθυνε καὶ πλῆθος ἱερέων ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὅπου ὑπάρχει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἡ ἀληθινὴ καὶ πραγματικὴ ἀδελφικὴ ἀγάπη, εἴτε μεταξὺ δύο ἀτόμων, εἴτε μεταξὺ πολλῶν, τὰ ὑλικὰ συμφέροντα, ὅσῳ μεγάλα καὶ σπουδαῖα καὶ ἂν εἶνε, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φέρουν φιλονεικίαν καὶ ῥῆξιν. Καὶ τοῦτο εἶνε φυσικὸν καὶ εὐνόητον· διότι καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο ἐκ τῶν ἀληθῶς ἀγαπωμένων προσώπων, ἀγαπῶν τὸν ἕτερον ὡς τὸν ἑαυτόν του, φροντίζων περὶ τοῦ ἄλλου, ὡς περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του δὲν θὰ δεχθῇ ποτὲ νὰ καταπατήσῃ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἀγάπης καὶ νὰ ἐπιβουλευθῇ τὰ συμφέροντα τοῦ ἄλλου. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας συμβῇ τοῦτο, τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης ἐξεγείρεται καὶ ἐξαναγκάζει πρὸς ἄρσιν τῆς ψυχρότητος κατ' ἀρχάς, τῆς ἔχθρας καὶ τοῦ μίσους κατόπιν, τὰ διαφερόμενα πρόσωπα. Ἀγάπη ἀληθῶς ἀδελφικὴ ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν πρώτων Χριστιανῶν· «τῶν πιστευόντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία» (Πράξ. Δ' 32) λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς. Ὑλικὰ συμφέροντα δὲν ἐχώριζον αὐτούς, ἡνωμένους διὰ τοῦ ἱεροῦ καὶ δυνατοῦ δεσμοῦ τῆς

ἀδελφικῆς ἀγάπης, οὐδὲ ἦτο δυνατὸν νὰ χωρίζουν. Τὴν δὲ παρουσιασθεῖσαν ἀφορμὴν πρὸς φιλονεικίαν καὶ ρῆξιν, διὰ τὴν «παραθεώρησιν» τῶν χηρῶν τῶν Ἑλληνιστῶν, ἔσπευσε τόσῳ τούτων ὅσῳ καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ λοιπῶν πιστῶν τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης ν' ἄρῃ γρήγορα ἐκ τοῦ μέσου διὰ τῆς λογικῆς καὶ δικαίας συνεννοήσεως. Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ ἄλλως! Διότι κατὰ τὸν Ἀπόστολον «ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται· πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει» (Α΄. Κορ. ΙΓ΄. 7). Καὶ πραγματικῶς. Ἡ ἀγάπη ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἔχουσα τὴν πρώτην ἀρχὴν αὐτῆς (Α΄. Ἰωάν. Δ΄. 7), εἶνε τὸ θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ᾠκοδομημένος ὅλος ὁ θεῖος Νόμος, εἶνε ἡ ρίζα, ἐκ τῆς ὁποίας φύονται καὶ ἀναπτύσσονται τὰ εὐώδη ἄνθη καὶ οἱ εὔχυμοι καρποὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, εἶνε τὸ «πλήρωμα τοῦ νόμου» (Ῥωμ. ΙΓ΄. 10), εἶνε κατὰ συνέπειαν τὸ ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ· «ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰωάν. ΙΓ΄ 35). Ἡ ἀγάπη εἶνε ἡ βάσις τῆς μακροθυμίας, τῆς χρηστότητος, εἶνε ἡ μήτηρ καὶ ἡ πηγὴ τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς ὑπομονῆς. Ἀλλὰ ἄνθρωπος πεπροικισμένος ὑπὸ τῶν ἀρετῶν τούτων, τῶν γνησίων τέκνων τῆς ἀγάπης, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔλθῃ εἰς ἔριδας, εἰς φιλονεικίαν, εἰς ἔχθραν χάριν ὑλικῶν συμφερόντων, ὅσῳ μεγάλα καὶ σπουδαῖα καὶ ἂν παρουσιάζωνται ταῦτα. Καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔλθῃ, διότι σκέπτεται ὅτι ἡ ὕλη καὶ τὰ ἀναφερόμενα εἰς αὐτὴν συμφέροντα εἶνε φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα, εἶνε ἀσταθῆ καὶ μεταβαλλόμενα· διότι γνωρίζει ὅτι «οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα» (Α. Τιμ. Ϛ΄. 8). Γνωρίζων δὲ ταῦτα δὲν θὰ ἐπισκιάσῃ ποτὲ τὴν ἀγάπην χάριν τῶν ὑλικῶν συμφερόντων μὲ τὰς φιλονεικίας καὶ τὴν ἔχθραν, δὲν θὰ κατασβέσῃ ποτὲ τὸν λαμπρὸν αὐτῆς πυρσὸν μὲ τὴν σφοδρὰν πνοὴν τοῦ ἀνέμου τῆς κακίας καὶ τοῦ μίσους, διότι «ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει». Ἀλλ' ἐκτιμῶν αὐτὰ κατὰ τὴν πραγματικὴν καὶ πρέπουσαν αὐτῶν ἐκτίμησιν, ἐξυπηρετεῖ μὲν ταῦτα, ἐπιδιώκει ταῦτα, φροντίζει καὶ μεριμνᾷ περὶ τούτων, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπιτρέπει εἰς ἑαυτὸν τόσῳ μεγάλην καὶ πολλὴν φροντίδα καὶ μέριμναν, ὥστε νὰ ἐκμηδενίζῃ τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης, ὥστε νὰ ἐκθρονίζῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν του ταύτην καὶ νὰ ἐγκαθιδρύῃ ἐν αὐτῇ τὴν ἔχθραν καὶ τὸ μῖσος. Καὶ τοῦτο εἶνε καὶ λογικὸν καὶ δίκαιον. Εἶνε λογικόν, διότι τὰ ἄφθαρτα καὶ αἰώνια ἀγαθά, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς ἀγάπης ἀποκτῶνται, δὲν πρέπει ὁ λογικὸς ἄνθρωπος νὰ ὑποτιμᾷ ἀπέναντι τῶν ὑλικῶν συμφερόντων, τὰ ὁποῖα εἶνε ἐφήμερα. Εἶνε δίκαιον, διότι ἡ πνευματικὴ ὕπαρξις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ψυχή, τῆς ὁποίας τροφὴ καὶ στήριγμα εἶνε ἡ ἐν Θεῷ ἀγάπη, εἶνε ἀξία πολὺ μεγαλειτέρας ἐκτιμήσεως, ὡς ἐκ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ τὰ συναφῆ καὶ σχετικὰ πρὸς τὴν ὕλην συμφέροντα. Καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, διὰ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἀσφαλῶς δυνάμεθα ν' ἀποφεύγωμεν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα αὐτῶν· καὶ ἂν ποτε συμβῇ ὡς ἄνθρωποι ἀσθενεῖς νὰ περιπλακῶμεν εἰς αὐτάς, μόνη ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη δύναται ν' ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῶν φοβερῶν συνεπειῶν των. Τὴν ἀγάπην λοιπόν, τὴν κατ' ἐξοχὴν χριστια-

νικὴν ταύτην ἀρετήν, ἂς μὴ μαραίνωμεν ποτέ, τοὐναντίον ἂς ἀγωνιζώμεθα νὰ διατηρῶμεν αὐτὴν ἀκμαίαν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, διὰ ν' ἀπολαμβάνωμεν καὶ τοὺς σωτηρίους αὐτῆς καρπούς.

Ἀλλὰ διὰ νὰ φέρῃ τὰ σωτήρια αὐτὰ ἀποτελέσματα ἡ ἀγάπη, ὁποία τις πρέπει νὰ εἶνε; Πρῶτον πρέπει νὰ εἶνε ἀληθινή. Καὶ εἶνε ἀληθινὴ ἡ ἀγάπη, ὅταν δὲν στηρίζεται ἐπὶ συμφεροντολογικῶν ὑπολογισμῶν, ὅταν δὲν ἀγαπῶμεν μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ ἔχομεν συμφέρον· τοιαύτη ἀγάπη εἶνε ψευδής, διότι δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν καρδίαν, εἶνε ἀπατηλή, διότι ἔχει σκοπὸν ν' ἀπατήσῃ τὸν ἄλλον πρὸς ὑλικὴν ὠφέλειαν, εἶνε ἄστατος κατὰ συνέπειαν καὶ προσωρινή, διότι ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ ὑλικὸν κέρδος διαρκεῖ καὶ αὐτη, καὶ ὅταν ἐκλίπῃ τοῦτο, εὐθὺς ἐκλείπει καὶ αὐτη, καὶ πολλάκις μάλιστα ἡ λεγομένη αὐτη ἀγάπη μεταβάλλεται εἰς ἄσπονδον μῖσος εἰς ἀμείλικτον ἔχθραν. Ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει ν' ἀγαπᾷ καὶ ὅταν ἔχῃ καὶ ὅταν δὲν ἔχῃ συμφέρον, ὄχι χάριν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ καθήκοντος ἀδελφικοῦ, καὶ ἡ τοιαύτη ἀγάπη εἶνε ἀληθινή, εἶνε σταθερά, εἶνε διαρκής. Δεύτερον πρέπει νὰ εἶνε καθολική. Καὶ εἶνε καθολικὴ ἡ ἀγάπη, ὅταν δὲν περιορίζεται εἰς τὸν κύκλον τῶν συγγενῶν, τῶν οἰκείων, τῶν φίλων, ἀλλ' ἐπεκτείνεται εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἀδελφούς, καθ' ὃ υἱοὺς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Πατρός, τοῦ ἁγίου Θεοῦ, ὅταν περιλαμβάνῃ καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἡ τοιαύτη ἀγάπη εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν χριστιανικὴ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν καὶ διὰ λόγου ἐδίδαξεν ὁ οὐράνιος ἡμῶν Διδάσκαλος, παραγγέλλων ν' ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν (Ματθ. Ε΄. 44), καὶ ἐμπράκτως ἔδειξεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, παρακαλῶν τὸν οὐράνιον Πατέρα ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του (Λουκ. ΚΓ΄ 34). Ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει ν' ἀγαπᾷ τοὺς πάντας, εἴτε συγγενεῖς εἴτε ξένοι, εἴτε φίλοι εἴτε ἐχθροὶ εἶνε, διότι περιορίζων τὴν ἀγάπην του μόνον εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους οὐδεμίαν ἀντιμισθίαν ἔχει νὰ περιμένῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν (Ματθ. Ε΄. 44-48). Τρίτον πρέπει νὰ εἶνε ἔμπρακτος. Καὶ εἶνε ἔμπρακτος ἡ ἀγάπη, ὅταν δὲν περιορίζεται εἰς ξηροὺς λόγους, ἀλλ' ἐκδηλοῦται καὶ ἐξωτερικεύεται εἰς τὰ ἔργα· ὅταν ἐνσαρκοῦται εἰς ἔργα ἐλεημοσύνης, εἰς βοήθειαν τῶν πασχόντων, εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενῶν, εἰς προστασίαν τῶν ἀδυνάτων, εἰς ὑπεράσπισιν τῶν καταδιωκομένων· καὶ ἡ τοιαύτη ἀγάπη εἶνε ἡ πραγματικὴ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν τόσῳ θερμῶς συνιστᾷ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὴν ὁποίαν τόσῳ προθύμως ἐξήσκησεν ὁ Σωτὴρ κατὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον αὐτοῦ. Ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει ν' ἀγαπᾷ ἐμπράκτως, ἀποδεικνύων ἐμπράκτως τὸ ἀόρατον αἴσθημα τῆς ἀγάπης εἰς τὰ ὁρατὰ ἔργα τῆς εὐποιΐας· καὶ τοιουτοτρόπως ἀγαπῶν δικαιοῦται νὰ ἐλπίζῃ ἀνάλογον ἀξιομισθίαν καὶ ἐν τῇ παρούσῃ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

Τοιαύτην ἀγάπην χρεωστοῦμεν νὰ ἔχωμεν, ἀδελφοί, διὰ ν' ἀπολαμβάνωμεν καὶ τοὺς σωτηρίους αὐτῆς καρπούς. Διὰ τοιαύτης ἀγάπης ἀναδεικνυόμεθα ἀληθινοὶ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοιαύτης ἀγάπης μεταβάλλομεν τὸν κόσμον εἰς ἐπίγειον παράδεισον. Διὰ τοιαύτης ἀγάπης καὶ τὴν πραγματικὴν εὐτυχίαν ἀποκτῶμεν ἐνταῦθα ζῶντες, καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν κληρονομοῦμεν εἰς τὴν παντοτινὴν καὶ ἀληθινὴν ἡμῶν πατρίδα μεταβαίνοντες.